■ چیرۆك ■

ڕۆژگار

حسین عارف

دەمەو ئێوارەی ڕۆژێکی پاییز بوو کە هەر یەکەیان لە قوڵێکەوە، بەرەو قەرەخ شار ڕۆیشتن. دەمێکی دەمێك بوو یەکتریان نەدی بوو. دخوازیی یەکتربینینەکە لەمەوە بوو. ئەم بەیانی یەکەی داوای لە پووریکرد ئاگاداری بکا کە بە پەرۆشەوە حەز بە بینینی دەکا. ئەوبەر زۆر جاری تر بیری لێ کردبووەوە. بڕیاری دەداو دەیووت: «بۆچی گوایە چی دەقەومێ؟! خۆ دەست نادەینە یەخەی یەکتر؟!.

بوا دا شمان!.. نێ چاکتر. خۆ ئەو گرێ کوێرەیە لە دڵمدا دەکرێتەوەو بیرو هۆشم لە ئاستیدا ساف دەبێ». وەهای دەووت و بڕیاری دەدا کە لە نزیکترین فرسەتدا بیکا. کەچی کاتێ فرسەتەکە ڕێك دەکەوت، دوودڵیو ڕاڕایی لێی تێك دەداو دەیخستە جاری داهاتوو. جاری داهاتووش وا بە ئاسانی هەڵنەدەکەوت. ئەو لە بابەتی مرۆڤی جێ بەخۆنەگر بوو. هەر لەو کاتەوەی ڕەوتی ژیانی خۆی لە گرێژەنە برد، ئیتر بووە گەڕیدەیەکی شارانو نەدەگیرسایەوە. دەڕۆیشت و ئەو بزربوونەی بزر دەبوو، کەس نەیدەزانی کوێ چووەو چی دەکا!. دەبینرا.. جارو بار هەواڵی دەماودەم دەگەیشت و دەووترا کە لە فلانە شار یا فیسارە شارۆچکە بینراوە بەڵام قەت نەدەووترا کە جێگیر بووە. کەس نەیدەتوانی وا بڵێ. چونکە هەر هێندەت دەزانی خۆی لە ناکاوێکدا پەیدا دەبووەوە

ئینجا ئەمیشیان لە چەند ڕۆژێك زیاتری نەدەخایاندو بزر دەبووەوە!. ئەم لەدوا جاری پەیدابوونەوە لەناکاوەکانیدا بوو کە بەسەر دوودڵی و ڕاڕایی یەکەی خۆیدازاڵ بوو. جاری داهاتووەکەی بەگیر هێناو ئەم فرسەتیانی لەدەست نەدا.

سەرلەبەیانیی ئەو ڕۆژە کەپووری خۆی کرد بە ماڵداو دانیشت، ئەم هەروا ئاسایی لێ یپرسی:

- هەواڵی گەڕیدەی شارانمان چییە؟!

کەچی پوور وتی:

- لە ماڵەوەیە.. ئەمڕۆ بەرەبەیان پەیدا بوو!.

ئەم وەك حەزەکە لە پڕێکدا لە ناخیدا بتەقێتەوە، خورپەیەك بە هەناویدا کپەی کرد. تەووژمێکی خوێن شاڵاوی بۆ سەرو ڕووخساری هێناو هەردوو لاجانگی گەرم داهاتن. چاوی بە بەرامبەریدا ڕوواو هیچی بۆ نەووترا. پوور وەکوو هەستی پێکردبێو سووکە ترسێکی لە ناخدا بزواندبێ، وتی:

- لەوە ناچێ زۆر گیر بخوا.. خۆت دەزانیت!.. ئەم نەیهێشت قسەکەی تەواو بکا. وەك لەبەر خۆیەوە قسە بکا وتی:

- حەز دەکەم بیبینم!.

پوور باوەڕی بە گوێی خۆی نەدەکردو پەسا. ئەم ئەمجارە، بە ڕوونیو بە دڵنیاییەوە وتی:

- بەڵێ بڵێ: بە پەرۆشەوە حەز دەکەم بیبینم.

* * *

یەکتر بینینەکە بۆ هەردووکیان، ساتێکی پڕ لە هەژانی ناخی دەروون بوو. دەتووت بۆ ڕمبازێنێکی ئەوتۆ هاتوونەتە بەر مەیدانی یەکتر کە هەرچی شێرو تیری ناخ هەیە، لە یەکتری یان بخەنە کار شوێنەکەش هەر ڕاست شوێنی ئەو جۆرە ڕمبازێنە بوو. ئەم بوو ئەویی دەستنیشان کردبوو. گردی سەیوان.. پاڵ گومەزەکەی شێخ مارف. بۆچی ئەوێ؟!.

دەیــزانی بۆچیو لە دڵــدا زۆریشی لێ خۆش هات. . . [. . ئــا. . سەیوان و پاڵ گومەزەکە. . بەهاران و دەمەدەمی هاوین. . ئەویمان بۆ خۆمـان قەدەغـە دەکـرد. نەماندەهێشـت هیچ قوتابی‌یەکی‌تر توخنی بکەوێ. تا سەعیمان دەکرد‌سەعیو تا یاریمان دەکرد یاری. ئینجا کە ڕووەو شار دادەنیشتین، ڕاسـت بینایمان ئاراستەی ماڵەوە دەبوو. باڵـەخـانـەیـەك و ڕووی لە سەیـوانـە. هەردووکمـان دەبینین ئەوەتـا هەردوو دایــك دێـن و دەچن و هەڵــدەســووڕێن. دوو خوشکن و شوویـان بە دوو برادەری گیـانی بەگیـانی‌ی یەکتـر کردوە. خانووەکە موڵکی باپیــری منـە. ماڵی باپیـرم لە خوارەوەدان. سـەرەوەشیـان واز لێ‌هێنــاوە بۆ باوکم و برادەرەکـەی. موو بە بەینمـانـدا ناچێ باپیـرو نەنکم لەگــەڵ باوکمــدا. باوکم و دایکم لەگــەڵ باوکی‌و دایکیـدا. دواجار من لە گەڵ ئەوو ئەو لە گەڵ مندا، وەکوو باوکم و باوکی، دوو برادەری گیانی بەگیانی‌ی یەکترین. .].

ئەم ماوەیەك بوو لەوێ دانیشتبوو کە ئەو گەیشتە جێ. ساتە پڕ لە هەژانەکە بوو. سلاوکردن لەو گێژەنەدا کارێکی بێ‌جێ بوو. سلاوی نەکردو هات بەبێ دەنگ بە ژوور سەری‌یەوە ڕاوەستا. ماوەیەك بە خاموشی مانەوە. تا ئەم پەردەی بێ‌دەنگی‌یەکەی دڕی. بە هێمنی‌یەوە وتی:

- دەبینیت؟!

ئەویش کە پێشتــر شان بە شانی ئەم چاوی ئاراستــەی دیمــەنـەکـە کردبوو، وەك ئەم لەسـەرخۆ وتی:

- دەبینم!.

- بەکام چاو؟!. . ئەوەکەی جاران یا ئێستا؟!.

- من دوو جۆر چاوم نی‌یە.

- یانی هەر ئەوەکەی جارانتە؟!.

- واش ناڵێم. . بەڵام ڕۆژگار کاری خۆی دەکا.

- هەندێ شت هەن ڕۆژگار کاریان تێ ناکا.

لە یەکتری چاك تێ‌دەگەیشتن. هەر یەکەیان دەیزانی‌ئەوی تریان لە کوێـوە قســە دەکـا. ئەو کەتـا ئەم ساتـە هەر بە پێـوە ڕاوەستابوو، بە هێواشی لە تەنیشتی‌یەوە دانیشت.

پاڵی بە دیـواری گومـەزەکـەوەداو قاچی ڕاکێشـا. پاکـەتە جگەرەکەی دەرهێنــاو جگــەرەیــەکی بۆ خۆی لێ دەرکێشــا. ئینجــا بەبێ ڕوو وەرگێـران، پاکـەتـەی بۆ لای ئەم درێـژکرد. ئەمیش بەبێ ئاوڕدانەوە بەلای ئەودا، جگـەرەیـەکی لێ دەرهێنـا. هەر یەکـەیـان بە شقارتەی خۆی، جگەرەکانیـان ئاگرداو کەوتنەمژلێدانیان. بە دوایدا ئەو کەوتەوە قسـەو وتی:

- قسـەکەت ڕاستە. . بە مەرجێ هەندە شتەکە بزانری کامانەن!.

ئەم وەك لە وەرامەکەی سـەرسام بووبێ، بۆ یەکەمجار ئاوڕی بە لایدا دایـەوەو سەرنجی دایـە ڕروخسـاری. سەرنـج لێـدانـەکـەش زیـاتر سـەرسـامی کرد!. لەو ساتـەدا گومـانێـك بە مێشکیدا بروسکەی کرد لەوەی کە ئەم زەلامە ئەو خۆی بێ!. ڕاستە نۆ ساڵ بوو ئەی دیبوو. بەڵام چۆن و بۆچـی وای لێ بەســەر هاتــووە؟! بەدەم ئەو سەرنــج لێـدانـەوە، دیمـەنی لەوەبـەری هاتـەوە بەر چاوی: (چاوو بڕۆیەکی ڕەشی گەش. ناوچـەوانێکی پان و ڕوومـەت و چە ناگـەیـەکی خڕی گۆشتن. قژێکی چڕی هەردەم داهێنراوو سمێڵێکی قەیتانی‌ی ڕێـت بەڵی. . سەرو ڕووخــاری لاوێکی شۆخ. . تەواو شۆخ)

دیمەنەکەی لەوەبەری ئەو، دیمەنی (شەوبۆ)شی هێنایەوە پێش چاو. ئەوەکـەی شـەوبـۆ، بۆ جاری هەزار جارە بەسـەرهـاتـەکـەی لە بیرو هۆشدا ژیاندەوە. لە دڵی خۆیدا وتی:

[. . ڕاستە لە سەرەتادا لە گاڵتەیەکی مندالانە بەولاترەوە نەبوو.

هەردووکمان حەزمان لەو دەکردو ئەویش حەزی لە هەردووکمان بوو. وامان دەزانی سێ مندالی ساواین و یاری‌یەکی ناو کۆلان دەکەین. ئێمە لە تەمەنی سیانزە سالیدا بووین و ئەو یانزە ساڵان. بەڵام خۆ ئەوە زۆری نەخایاند. خۆ هەرزوو ڕوون بووەوە کە ئەگەرچی من لە تۆ زۆر زیـاتــر ئەوم خۆشــدەوێ، ئەویش زۆر زیـاتــر تۆی خۆشدەوێ‌و تۆیت دەستەگوڵی. خۆ من لە پێناوی تۆدا، ئەو یەکــەم عەشق و دوا عەشقــەی خۆمم خەفە کردو دڵی خۆم مراند. هەروەکوو شەوبۆش، گلەی مندالانەکەی بۆ تۆ تێکەڵ بە خوێن و گۆشــت و ئێسقــانی خۆی کرد. کەچی تۆ. تـۆ دوایی ئەو هەمــوو نامەردایەتی‌یەت لە کوێ هێنا؟!. . تۆ چۆن. .].

- وەرامت نەبوو. . ! بەمەرجێ هەندە شتەکە بزانری کامانەن!

ئەم لە خۆی بە ئاگا هاتەوە. چاوی لە ڕووخساری لاداو ڕوانی‌یەوە بەرامبـەری. ڕوانی‌یـەوە مەڵبـەنـدەکـەی مندالی‌ی خۆیان و شەوبۆ. دوای کەمێ ڕامان وتی:

- مەردایەتی.

ئەویش بۆ یەکــەمــجــار لای کردەوە بە لایــداو سەرنــجــی دایــە زەردەخەنەیەکی کالی بە قیزو بێز گرتی‌و وتی:

- مەردایـەتـی؟!. . بێ خەبــەریت!. . ئەوەی ڕۆژگــار بەر لە هەر شتێکی تر کاری تێدەکا، مەردایەتی‌یەکەی لەمەڕ تۆیە.

- تۆ لە خۆتەوە دەڕوانیت. . بە گەزی خۆتی دەپێویت!.

- گەزی من گەزی ڕۆژگارەکەتە.

- دیوە گەندەڵ و ڕزیوەکەی.

- لە چاوی تۆوە وا دەکەوێتەوە. . لە چاوی منەوەنا. چاوی پاك و چاوی پیس هەیە.

- چۆنیان لە یەکتر جیا دەکەیتەوە؟!.

- چۆن؟!.

ئەم پرسیارەکەی بەتەوسێکەوە کردو کەمێ بێدەنگ بوو. هەر بە تەو سێکێشـەوە سەرنجی دایە ئەو. ئەویش لە لای خۆیەوە ڕوانی‌یە ئەم. ئەوە یەکەمجار بوو چاو ببرنە چاوی یەکتر. ئەم بەبێ ئەوەی سەرنجی

ی لابدا، هەر بە دەم شێوە تەوسەکەوە وتی:
- تۆ شەوبۆ ناوێك دەناسیت؟!
ئەو بزەیەکی تێکەڵ لە توانج و گاڵتە پێکردن گرتی‌و وتی:
- ئەی تلپەکەیم بۆ تۆ بەجێ نەهێشت؟!. پیرۆز.. بە دایکی کورانت بێ!.
ئەم لە ئاستی قسەکەیدا چاوی پەڕیە پشتی سەری. لەشی بوو بە پرچەیەك ئاگر. راپەڕیە سەر پێ. هەموو گیانی وەك بێنی ئاو دەلەرزی. ماوەیەك بەو چەشنە بە پێوە مایەوە. تا لە ئەنجامدا دانی بە خۆیدا گرت و وتی:
- تێپەکە... وەرە..
ئەو لە سەر... لە جێی خۆی نەجوولا. ئەم هەشت نۆ هەنگاوێك دوور کەوتەوەو چوو لە ئاستی گۆڕێکی هەڵبەستراودا راوەستا. ئاوڕێکی لێ دایەوەو بانگی کرد:
- وەرە.. وەرە بڕوانە.
ئەو هەروا بۆ ئەوەی بزانێ مەبەستی چییە، هەڵساو چوو بە فیزێکەوە لە تەنیشتییەوە راوەستا هەڵی ئەڕوانی!... گوێی بۆ قسە هەڵخست. تا قسەکە کەوتە بەر گوێی.. لە شێوەی خوێندنەوەدا کەوتە بەر گوێی کە وتی (ئەمە گۆڕی خوا لێخۆشبوو شەوبۆی میرزا سەلیمی سابلاخییە).
ئەوسا ئەو بروسکەیەك دای لە هەناوی. بروسکەکە شێوەی فیزو لووت بەرزییەکەی لە رووخساری داماڵی‌و لە جێگەی، تەمێکی تێکەڵ لە ترس و سام و خەم و پەژارەی نیشاندە سەر. ملی لار کردەوەو روانییە کێلەکەی بەردەمی. ئینجا سەری وەرگێڕاو گێژ و وێژ روانی یەئەم. ئەم لای نەکردەوە بە لایدا وتی:
- باش سەیری بکە.. لە تەمەنی هەژدەساڵیدا خۆی کوشت.. باشی بخوێنەرەوە.
ئەو کاتە، رۆژ لە دوورو راست بەرەو روویان، خەریك بوو ناودێوی کێوەکانی بەرامبەریان دەبوو. تیشکێکی زێڕینی خاوی، ئاراستەی رووخساریان دەکردو ڕەنگێکی زەردی ئەوتۆی پێ دەبەخشین، کە گەرد بە گەردی‌داخ و خەفەتی ناخی هەردووکیانی دەخستە روو.
ئەم لەوە زیاتر گیر نەبوو. تەنیا وتی:
- هێشتا ماوتە.. چەند دێڕەکەی ئەملاو ئەولایشی بخوێنەرەوە، ئەوسا تێدەگەیت هەندە شتەکە کامانەن! ئیتر بە هەنگاوی لەسەرخۆ بەرەو خوار بووەوە. کە پێی لە گۆڕستان دەرهاویشت و چووە ناو کۆڵانەکەی بەرامبەری یەوە، راوەستاو ئاوڕێکی بۆ دواوە دایەوە سەیری کرد ئەو هێشتا بە دیار گۆڕەکەی شەوبۆوە چەقیوە!.

١٩٨٨/١٠/٨

■ چیرۆك ■

تە ناکوژم

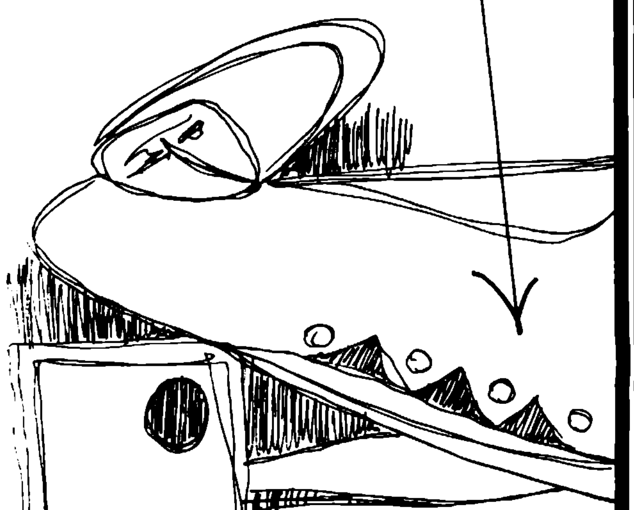

صدیق شرو

دهوك

- نازەنین.. پیچەکێ لەزێ بکە تێشتێ بینە درەنگە نوکە دێ شێرکو ئێتە دیف من را.
- باشە عبدی هەتا تو خو پێك دئینی یال بەرتە، بەس تو نا بێژیە من توو شێرکو چەند حەزئێك و دوو دکەن؟
- نازێ من ئەو ژبرایێ خو خوشتر ...یت، هەڤاڵ بۆ مروڤی گەلەکە ژ نانی فەرترە، گەلەك جارا بابێ من بێ گۆتی: کورێ من نان هەڤالە. گەلەك جارا هەڤال ژ برای قەنج ترەو ئەز و ئەو چ ل ئێك و دو ناڤەشێرین...! تە دیت رۆژا من تو خاستی ئەوی چەند هایکاریا مەکر؟
- دایێ من خارنا تە ژبیرکر.
«بەژنا خۆیا بلند و تەر هژاند وەکی تاکێ شەنگەبیێ، پرچا زەرا داڤ وەکی ئارمیش لسەر ملێد خۆ بژاند لێك زڤری و قەستا ژۆرا زادی‌کر...» زەنگلا دەرگەهی ل چرینێ‌دا.